

Περιγράφοντας την εικόνα της Πεντηκοστής

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Η εικόνα της Πεντηκοστής παρουσιάζει υπερώο. Είναι το υπερώο που έμεναν οι Απόστολοι μετά την Ανάληψη του Κυρίου. **Οι Απόστολοι κάθονται ημικυκλικά.** Στην κορυφή του ημικύκλιου είναι οι Πρωτοκορυφαίοι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος. Τρίτος δεξιά του Πέτρου είναι ο Απόστολος και Ευαγγελιστής Λουκάς και απέναντι του ο Απόστολος και Ευαγγελιστής Μάρκος, τρίτος κοντά στον Παύλο. Ακολουθούν οι υπόλοιποι Απόστολοι κατά σειράν ηλικίας. Όλοι είναι ήρεμοι με γλυκεία έκφραση και στοχαστικό βλέμμα. Κρατούν ειλητάρια έκτος του Αποστόλου Παύλου, που κρατεί βιβλίο. Είναι τα σύμβολα του διδακτικού χαρίσματος, που έλαβαν από το Άγιο Πνεύμα. Μεταξύ των Πρωτοκορυφαίων διακρίνεται ένα κάθισμα κενό. Είναι η θέση του Χριστού, της θείας Κεφαλής της Εκκλησίας, την οποίαν εικονίζει η εικόνα της Πεντηκοστής.

Στο πάνω μέρος της εικόνας εικονίζεται ο ουρανός δια τμήματος κύκλου. Από αυτό εκπέμπονται δώδεκα ακτίνες φωτός, που κατέρχονται στους Αποστόλους. Στην εικόνα μας, έκτος των κατερχόμενων ακτινών, αιωρείται επάνω από την κεφαλή κάθε Αποστόλου πύρινη γλώσσα, που σημαίνει ότι γέμισαν όλοι από Άγιο

Πνεύμα και απέκτησαν το χάρισμα της γλωσσολαλίας. Ο Ιωάννης ο Πρόδρομος το είχε προφητεύσει αυτό, όταν έλεγε στους ακροατές του ότι ο «οπίσω του ερχόμενος», ο Χριστός, θα βαπτίσει τους οπαδούς Του με Πνεύμα Άγιο και με το πυρ της θείας Χάριτος.

«Από κάτω του καθίσματος, πάνω στο οποίο είναι καθισμένοι (οι Απόστολοι), εικονίζεται η μορφή ενός γέροντα με στέμμα στο κεφάλι του και με οξύ στρογγυλό γένι, που κρατά με τα δύο χέρια του σινδόνι, μέσα στο οποίο φαίνονται δώδεκα ειλητάρια, δηλαδή χαρτιά τυλιγμένα. Ο γέροντας αυτός συμβολίζει τον Κόσμο, τα δε χαρτιά τους δώδεκα κλήρους που κληρώθηκε η οικουμένη να κηρυχτεί ο λόγος του Θεού από τους Αποστόλους.

Στις αρχαιότερες εικόνες της Πεντηκοστής, αντί του Κόσμου, ζωγραφίζονται κάποιοι άνθρωποι από διάφορες φυλές, ντυμένοι με παράδοξα φορέματα και γυρισμένοι κατά πάνω, σαν να ακούουν ξαφνιασμένοι το κήρυγμα των Αποστόλων, και πάνω από αυτούς ή επιγραφή ΛΑΟΙ, ΦΥΛΑΙ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ. Παριστάνουν δε αυτοί τους ανθρώπους από τα διάφορα έθνη, που βρέθηκαν στα Ιεροσόλυμα κατά την ημέρα της Πεντηκοστής, την ώρα που κατέβηκε το Άγιο Πνεύμα και οι οποίοι, όταν άκουσαν την βοή που έγινε από την επιφοίτηση του Παναγίου Πνεύματος, μαζεύτηκαν στο σπίτι που βρίσκονταν οι Άγιοι Απόστολοι και απορούσαν, διότι άκουαν ο καθένας στη γλώσσα του το κήρυγμα που έβγαινε από το στόμα των μαθητών του Χριστού, όπως αναφέρουν οι Πράξεις των Αποστόλων» (Φ. Κόντογλου).

Η σημασία της εικόνας

Όπως πληροφορούμαστε από τις Πράξεις των Αποστόλων, κατά την ημέρα της Πεντηκοστής βρίσκονταν στο υπερώο περίπου εκατόν είκοσι πρόσωπα. Συνεπώς τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος δεν έλαβαν μόνον οι Δώδεκα Απόστολοι. Όλοι οι παρευρισκόμενοι «επλήσθησαν Πνεύματος Αγίου». Επί πλέον ο Απόστολος Πέτρος στην ομιλία του κατά την ημέρα της Πεντηκοστής διαβεβαίωσε, ότι όλοι όσοι θα μετανοήσουν και βαπτισθούν, θα λάβουν «την δωρεά του Αγίου Πνεύματος». Οι εκατόν είκοσι μαθητές εκπροσωπούν όλη την Εκκλησία. Για τον βυζαντινό αγιογράφο είναι αντιπρόσωποι της Εκκλησίας όλων των γενεών και όλων των αιώνων. Αυτός είναι ο λόγος, που ενώ τα καθισμένα πρόσωπα είναι δώδεκα, ο αριθμός αυτός δεν αντιστοιχεί στους Δώδεκα Αποστόλους. Ο Απόστολος Παύλος και οι Ευαγγελιστές Λουκάς και Μάρκος, που εικονίζονται στην εικόνα, δεν ανήκαν στον κύκλο των άμεσων Μαθητών του Κυρίου.

Σε αντίθεση με τις άγιες μορφές των Αποστόλων έρχεται η συμβολική μορφή του Κόσμου. Γι' αυτήν διαβάζουμε σε ένα κείμενο του 17ου αιώνα: «Γιατί κατά την

κάθοδο του Αγίου Πνεύματος παρουσιάζεται ένας άνθρωπος καθήμενος σε σκοτεινό μέρος, κυρτωμένος από τα χρόνια, ενδεδυμένος με κόκκινο ένδυμα, με βασιλικό στέμμα επί της κεφαλής του και μ' ένα λευκό ύφασμα στα χέρια του, που περιέχει δώδεκα γραμμένους κυλίνδρους. Ο άνθρωπος κάθετα σε σκοτεινό μέρος, επειδή η οικουμένη ήταν προηγουμένως χωρίς πίστη. Είναι κυρτωμένος από τα χρόνια, διότι είχε γεράσει από την αμαρτία του Αδάμ. Το κόκκινό του ένδυμα υποδηλώνει τις αιματηρές θυσίας του πονηρού. Το βασιλικό στέμμα υποδηλώνει την αμαρτία, που κυβερνούσε τον κόσμο. Το λευκό ύφασμα στα χέρια του με τους δώδεκα κυλίνδρους σημαίνει τους Δώδεκα Αποστόλους, που έφεραν φως στην οικουμένη με την διδασκαλία τους».

Ο Χριστός ο Θεός μας, «ο πανσόφους τους αλιείς αναδείξας», είναι «χθες και σήμερον ο αυτός και εις τους αιώνας». Για τούτο πρέπει στη προσευχή μας να Τον παρακαλούμε να μας φωτίζει και αγιάζει με το Άγιο Πνεύμα, που είναι «ο φρουρός και αγιοποιός της Εκκλησίας, ο διοικητής των ψυχών, ο κυβερνήτης των χειμαζόμενων, ο φωταγωγός των πεπλανημένων και αθλοθέτης των αγωνιζο-μένων και στεφανωτής των νενικηκότων» (Κυρίλλου Ιεροσολύμων, Κατήχησις 17,3).

(Χρήστου Γ. Γκότση, Ο Μυστικός κόσμος των Βυζαντινών Εικόνων, τ. Α΄, Αθήνα 1971).